

—i— **Neresnična vest glede Družbi-
nih šol v Istri.** Iz hrvatskih listov se je
raznesla vest, da je istrska deželna u-
pravna komisija prevzela v svojo upra-
vo Družbini šoli na Čresu in Malem Lo-
šinju. Ta vest ne odgovarja pravemu
stanju stvari. Res je, da je istrska deželna
upravna komisija sklenila otvoriti 40 no-
vih hrvatskih šol v raznih krajih Istre in
tudi v Čresu in Malem Lošinju, ali za se-
daj je ostalo samo pri sklepu, do gotove-
ga čina, pravijo pa, da je še daleč. Šoli
na Čresu in Malem Lošinju sta torej še
vedno v Družbini upravi. Družba nosi
vse stroške za vzdrževanje.

Iz Dalmacije.

—d— **Proti dalmatinskemu poslancu
dr. Drinkoviću** se je vršila pred kasacij-
skim sodiščem razprava zaradi njego-
vega govora na Vidov dan in zaradi pu-
blicističnega delovanja. Razprava je tra-
jala dva dni. Glede obtožbe zaradi govo-
ra je bil Drinković oproščen, obsodba
glede publicističnega delovanja pa je uki-
njena in je vsa zadeva prepuščena senatu
tržaške sodnije v Gradcu, da ponovno
sodi. Drinkovića je branil dr. Laginja.

—d— **Privatno gimnazijo** otvorijo
dominikanci v Starem gradu (v Dalma-
ciji) za svoje gojence. Sprejemali pa bodo
tudi dečke iz mesta in okolice.

—d— **Odstavljen od službe.** Disci-
plinarni senat višjega deželnega sodišča
v Zadru je odredil odstavitev od službe
č. kr. notarja Ivana Balabana v Budvi,
ker je zapustil svoje uradno mesto, se
umaknil s črnogorsko vojsko in odšel v
Italijo.

—d— **Italijanski in nemški jezik v
Dalmaciji.** Č. kr. nameštstvo je javilo
trgovinskima šolama v Splitu in Dubrov-
niku, da se v vseh razredih odpravi ob-
veznost učenja italijanskega jezika v pr-
vem razredu in v pripravljalnem tečaju
tako, v drugem razredu pa začetkom pri-
hodnjega leta. Italijanski jezik se bo po-
učeval odslej neobvezno samo v prvem
in drugem razredu z omejenim številom
ur. Obenem se število ur poučevanja
nemškega jezika zvišuje od 4 na 6 v pr-
vem in od 4 na 8 v drugem razredu in
obenem se razširi pouk nemške kores-
pondence.

—d— **Vladna tiskarna.** Dalmatinska
vlada je kupila v Zadru za svoje potrebe
tiskarno dr. Ljubića in v njej bo izdajala
tudi »Smotro«.

—d— **Imena krajev v Dalmaciji.** Zad-
nji vojnonaredbeni list (Verordnungsblatt
für das k. u. k. Heer) prinaša v 172. šte-
vilki privikar Šibenik namesto Sebenico,
Split namesto Spalato in Ercegnovi name-
sto Castelnuovo.

Splošni vestnik.

Naš confiteor. Pod tem naslovom
piše »Edinost« z dne 10. t. m. (štev. 282):
Zadnji »Učiteljski Tovariš« je priobčil pod
naslovom »Osebnost čast in državna mi-
sel« z ognjem ljubezni do svojega na-
roda in stanu pisan članek, sloveč delo
slovenskega učiteljstva v sedanjih časih
za državo, za dom, za narod, naglašajoč,
da je prava državna misel v tej državi
pravičnost do vseh narodov, ki se sedaj
toliko žrtvujejo za to državo, zahtevajoč
za to pravičnost do naroda slovenskega
in priznanja njegovemu učiteljstvu, ki je
z verno in nesebično vzgojilo ta narod in
ga usposobilo za toliko velika dejanja,
tako požrtvovalno zvestobo, ki ustvarja
čudesa junastva. — S tem bi bil očrtan
tenor tega lepega in z nenavadnim zano-
som izraženega pojava iz našega učitelj-
stva. Naj ponatisemo zaključek, ki se
glasi: »Mi stopamo vanje (v drugo raz-
dobo), hrepeneč po delu, ki bodi posve-
čeno blaginji našega ljudstva ki si naj
samo, duševno silno in materialno močno,
da to, kar gre vsakemu kulturnemu na-
rodu: sebi življenje — domovini slavo!
To je naš confiteor! — Gradili in delali
simo, gradimo in delamo torej na temelju
dveh zakonov, ki jih je podpisal avstrijski
cesar Franc Jožef I. Zato smemo
pač zahtevati, da se presoja to delo tako
nepristransko, kakor je bilo in je izvrše-
vano v soglasju z zakonitimi določili!
Gospodar, ki hoče sebi dobro, ne bo tepel
poštenega delavca, ki dela v prvi vrsti
zanj! In kdor krivično sodi delo učitelj-
stva, ta žali njegovo čast, ki mu je edina
odlika. Ker pa nihče ne bo trdil, da je
delo učiteljstva dobičkanosno za posa-
meznika ali za celotni stan, mora veljati
naša trditve, da učiteljstvo seje, drugi pa
žanjejo. Koder in kar žanje narod in do-
movina, tamkaj zori naše moralno zado-
ščenje! Če kdo obsoja tako delo ali ga
krivično tolmači, ta ne ve, da iščemo dr-
žavno misel v nepristranskem izvajanju
zakonitih določb, ki naj imajo proti vsa-

kemu stanu in proti vsakemu narodu isto,
enako neprikrajšano in nepotvorjeno moč
in veljavo. Državna misel je izražena v
členi XIX. državnega osnovnega zaka-
na. In ker stremi naše delo samo za tem,
da naj vedno in povsod velja ta zakonita
določba tudi nasproti našemu narodu, je
ob tem delu angažirana tudi naša osebna
čast, ki se ne more in ne sme dati žaliti
iz enostavnega vzroka, ker ji daje za-
ščito in veljavo zakon! Čim višje stoji
kdo, tem večja je njegova odgovornost
in tembolj bi mu moralo neprestano biti
v spominu, v besedah in dejanjih geslo:
Justitia fundamentum regnorum! Takoj
v drugem odstavku tega našega uvod-
nika, ki je zbudil zopet splošno pozornost,
mora stati pravilno: Ona (šola) je **ustvar-
jajoč** (ne ustrezajoč!) element... Kakor
nam kažejo vsa priznanja, pišemo mi
tako, kakor čuti in misli ves slovenski
narod! S tem je dokazano, da poznamo
njegovo dušo, da smo in ostanemo vzlic
vsem osebnim in narodnim sovragom!
Naša je bodočnost! —

Za naše šolstvo. Češki listi pozivljajo
k prispevanju za njih Osrednjo Matico Šolsko.
Med vojno ne prireja Matica zbirke, in od-
pada torej ta dohodek. Toda češki listi ne
dvomijo, da češki narod poleg dolžnosti do
države izpolni tudi dolžnost do samega sebe,
do svojih otrok, do svojega naraščaja. S
tem — pravi »Union« — da vzgajamo
svoje otroke v šolah, ki so pod državnim
nadzorstvom, postopamo tudi v smislu držav-
ne pravice, ki je tudi v vojni ohranila skrb
za razvoj šolstva in ki ravno s šolo ustvarja
narodom države podlage za boljšo bodočnost.
Velja tudi za Slovence in njih šolsko
družbo.

Cene šolskih knjig so poskočile za 10
od sto. Cena Kozenovega atlasa je posko-
čila celo 20 od sto. To povišanje se opravi-
lja s podražanjem papirja in drugih po-
trebščin za izdajanje knjig in je je naučno
ministrstvo že potrdilo. To je grenko pre-
senčenje za starše, ki se imajo itak že
boriti z velikimi težavami za prehrano in
obleko svojim družinam. Edino in skromno
tolažbo imajo v nadi, da bomo imeji v pri-
hodnjem šolskem letu drugačne razmere.

Pozor na tintne svinčnike! Zaradi
vojne je raba tintnih ali kopirnih svinčni-
kov silno narasla. Milijonske armade rabijo
namesto neudobne tinte in peres dandanes
domalega samo svinčnike. Ali po bolnišni-
cah se je dostikrat opazovala očesna bole-
zen, nekako vnetje, ki je prišlo od nepre-
vidnega ravnanja s kopirnim svinčnikom. Če
namreč svinčnikov prašek v oči pride, se
očesna mrenica vname, zaradi česar človek
lahko oslepi, kakor je dognal prof. Olaff,
ki je napisal aktualni članek v »Munch.
Mediz. Wochenschrift« o tej najnovejši o-
česni bolezni.

Pošiljanje otrok po uradih. Nekatere
stranke so se razvadile, da jako rade po-
šiljajo po raznih uradih otroke. Prav, da s-
tudi otroke uporabljajo, kjer in zakar jih je
mogoče, po uradih pa se potrebuje v ne-
štetihi slučajih informacij, ki jih otroci ne
morejo podati, in ima z njimi uradno
osobje le nepotrebne zamude časa za se in
za stranke, katerih prijava v teh časih izred-
no mnogo — Poučite o tem starše!

Rejence je treba prijaviti. One, ki
imajo proti plačilu tuje otroke v rejji, treba
opozoriti na zakonite določbe, da mora
vsakdo, ki kakega otroka proti plačilu v
rejo prevzame, to najkasneje 14 dni po pre-
vzetju pristojni politični oblasti naznaniti,
ker sicer zapade globi do 50 K, oziroma se
kaznuje s 5 dnevnim zaporom.

Razgled.

— **Umrli** je v Lipskem nekdanji profe-
sor slovenskega jezikoslovja na ondnotnem
vseučilišču Avgust Leskien.

— **Plemenit češki rodoljub.** Kakor
poroča »Den«, je te dni v Brnu umrl ta-
mošnji zdravnik dr. Fr. Herzel, ki je volil
na smrtni postelji 20.000 K v dobro-
delne namene češkega naroda na Moravi.

— **Inženirke v Rusiji.** Na petrograjski
tehnični visoki šoli je končalo svoj študij
40 žensk, ki so zahtevale svoje diplome.
Car je odredil, da smejo delovati kot prak-
tične inženirke. Dozdaj v Rusiji ni še no-
bena ženska dobila inženirskega diplome.

— **Prva sodna zapisničarica**, dne 15.
pret. m. je bila na Dunaju sodna obrav-
nava, pri kateri je pisala zapisnik — žen-
ska. Stara je 18 let, izvršila je licej in tr-
govsko šolo ter službuje na sodišču kot
volonterka.

— **Nagrade za porode na Franco-
skem.** Poslanec Bonaze je francoskemu
parlamentu predložil zakonski načrt, ki
določa nagrade za porode. Po tem načrtu
naj dobi mati po prvem in po drugem po-
rodu po 500 frankov, za tretjega otroka
naj dobi 1000 frankov, za vsakega nadalj-
nega otroka pa po 200 frankov. Vrhutega
naj dobiva oče za vzdrževanje otrok do

15. leta njihove starosti posebno državno
podporo.

— **José Echegaray**, znameniti špan-
ski pesnik in matematik, je umrl v Ma-
dridu v starosti 83. let. Bil je večkrat fi-
nančni in naučni minister, po letu 1874.
pa se je posvetil pisateljskemu poklicu.
Spisal je blizu 50 dram, izmed katerih je
najslavnejša »Galeotto«, ki je preložena
že na vse kulturne jezike. Leta 1904. je
bil za svoje pisateljsko delovanje odli-
kovan z Noblovo nagrado.

— **»Srce« prepovedano.** Dež. šolski
svet za Češko je ukazal iz čeških šolskih
knjižnic odstraniti znano knjigo »Srce«,
ki jo je spisal Edmondo de Amicis. Opozar-
jamo na pripombo, ki ji je tej odločbi
posvetila dunajska »Arbeiter - Zeitung«
z dne 13. t. m., št. 284!

— **Umrli** je na Dunaju bivši vsenči-
niški profesor botanike pl. Wieser, član
gospodske zbornice. Bil je 79 let star.

— **Hrvatski konzervatorij v Zagrebu.**
Hrvatski deželni glasbeni zavod v Za-
grebu je dobil naslov: Konzervatorij hrv.
dež. glasbenega zavoda.

— **Madžarski pisatelj, ki v mladosti
ni znal madžarsko.** Nedavno tega je v
Budimpešti umrl znani madžarski humo-
rist, feljtonist in mladinski pisatelj A.
Agai, ustanovitelj humorističnega lista
»Borszen Janko«. Ta list je igral veliko
kulturno in politično vlogo med Madžari.
Agai je bil rojen v Orahovici na Hrvat-
skem in je kot otrok znal samo hrvatsko.
Madžarsko se je naučil šele pozneje, ko
je bil njegov oče v nekem ogrskem kraju
nastavljen za zdravnika.

— **Šola za služkinje.** Zadrega s služ-
kinjami je povsod velika. Zda so v Upsali
na Španskem ustanovili učni zavod za
služkinje. V tem zavodu se uče dekleta
vsega, kar je treba za službo, pa se tudi
uče, česar ne smejo. Uče se pa tudi vsega,
kar je treba vedeti iz zdravilstva in iz so-
cialnih strok.

— **Belgijski narodni pesnik Charles
Gueux umrl.** Nedavno tega je umrl v
Bruslju belgijski narodni pesnik Charles
Guillaume, ki se je za podpisaval s psev-
donimom Gueux (Siromak), da je označil
svojo pripadnost k belgijskemu ljudstvu.

— **Kurze iz nove grščine in alban-
ščine v Pragi** ustanove, kakor poročajo
praški listi, na češkem vseučilišču v do-
gledni dobi. Predavanja iz arabščine, per-
ščine in turščine se vrše na praškem vse-
učilišču že davno, a tudi predavanja lek-
torjev o ruščini, srbo-hrvaščini in bulgar-
ščini. V tem pogledu je praško vseučili-
šče pač daleč pred drugimi vseučilišči.

— **Henryk Sienkiewiczova** velika ro-
mana »Z ognjem in mečem« ter »Potop«
sta iz čeških šolskih knjižnic izvržena,
ker da ne odgovarjata principom patri-
otične in versko-nravnne vzgoje.

— **Na hrvatskem vseučilišču v Za-
grebu** je letos vpisanih 497 slušateljev.

— **Zaplenjen spis.** Praško dežel. so-
dišče je zaplenilo spis dr. V. Skarde
in tovarišev, ki je bil izdan leta 1910. po-
vodom 50letnice dr. Karla Kramarja.

— **Zaplenjeni podobi.** V Pragi so za-
peli znani podobi »Po bitki na Beli go-
ri« ter »Hus na meji« in prepovedali raz-
širjevanje posnetkov.

— **Delo med vojno.** Sotrudnik pari-
škega lista »Figaro« je vprašal več odličnih
znastvenikov in umetnikov, kako jim gre
med vojno delo izpod rok. Nekateri znan-
stveniki in glasbeniki so odgovorili, da de-
lajo skoro tako, kakor v mirnih časih, ve-
lika večina pa je odgovorila, da ne dela-
jo prav nič ali malo, ker jim gre vojna ta-
ko za živce, na so nezmožni se popolno-
ma zamisliti v kako drugo stvar.

— **Prepovedana nemščina.** Iz Stock-
holma javljajo, da je ne samo na vseh šo-
lah na Ruskem, nego tudi na luteranski
bogoslovni fakulteti v Jurjevu (Dorpatu)
prepovedano predavati ali govoriti nem-
ški.

— **Umr** je v Zagrebu vseučiliški profe-
sor dr. Josip Florschütz. — Umrli je v
Djakovu tamošnji kanonik in hrvatski pi-
satelj Ferdo Filipović.

— **Nov učni predmet na angleških
šolah.** Že tekom vojne so vročerkvni učitelji
porabili vsako priliko, da so vojnimi
učencem vcepili sovraštvo do Nemcev.
Pred nekaj tedni je pa angleška vlada na-
ročila šolskim vodstvom, naj poučujejo o-
troke o nemških barbarstvih. Gradiva za
tak pouk je angleško senzacijsko časopis-
je dosti priobčilo, celo zbirko takih bajk
o odžaganih ženskih prsih in na križ pri-
bitih otrocih je pa priobčilo takozvano
»Bryce-poročilo«. O tem pravi nemška re-
vija »Türmer: Ta vladni ukaz na šole je
priča, da hoče Angleška ne le v vojnem
času nahujskati prebivalstva, nego da pri-
pravlja še za prihodnje generacije, kar je
mogoče, da bi se tudi po sklepu miru o-
hranilo med Angleži smrtno nasprotje do
Nemcev.

Zahvala.

Vsem, ki ste se me spominjali in iz-
razili ob moji rojstveni šestdesetletnici
svoje čestitke — ustno ali pisмено — iz-
rekam svojo presrečno zahvalo. Iz vseh
krajev naše lepe domovne mi je došlo
nepričakovano mnogo srčnih čestitk. Pa
tudi sosode Hrvatje in bratje Celi so se
spominjali tega mojega šestdesetletnega
slavlja. Ne domišljujem si, da veljajo do-
šle mi laskave čestitke moji osebi. Ne,
oseba ne pride v poštev. Delu, ki sem ga
izvrševal in se ga oklepal z ljubeznijo v
družbi svojih prijateljev in tovarišev, pro-
žetih od značajne stanovske zavednosti,
so namenjene vse te čestitke. In po poti,
posuti z delom za stan in šolstvo, ki sem
hodil po njej do svojega šestdesetega le-
ta, pojdem naprej — do groba. Sicer mi
moj bivši vodja in prijatelj M. Z. piše:
»Marljivost svojo pa bodeš zanaprej vze
moral malo omejiti, ker sicer bi znalo tr-
peti Tvoje zdravje«. Ima prav izkušeni
mož. Mlajši moj prijatelj in tovariš E. G.
mi pa piše: »Za počitek bo pa časa do-
velj, kadar omahnemo v grob«. Trdi tudi
prav navdušeni prijatelj.

Polagoma se bom za čestitke vsake-
mu še posebej zahvalil pisмено. Na tem
mestu pa zrekam svojo toplo zahvalo za
laskava priznanja uredništvu »Učiteljske-
ga Tovariša« in »Slovenskega Naroda«,
uredništvu uradne »Laibacher Zeitung« in
»Zvončka«, »Edinosti«, »Popotnikovemu«
uredniku in nekaterim hrvatskim in češ-
kim listom, ki so se s prijaznimi besedami
in članki spominjali tega mojega šestde-
setletnega slavlja.

Enako toplo in iz istega vzroka se
zahvaljujem tudi klubu narodnonaprednih
občinskih svetovalcev ljubljanskih, Pred-
sedstvu Zveze slovenskega učiteljstva v
Avstriji, klubu Hrvatskih književnikov v
Osijeku, odboru Učiteljskega društva za
Postojnski šolski okraj, odboru Sloven-
ske Šolske Maticе in upravništvu »Uči-
teljskega Tovariša«.

Ne bo odveč in naši stvari pa gotovo
v korist, če par poslanih mi pisem obla-
vim.

Klub narodnonaprednih občinskih
svetovalcev ljubljanskih mi piše: Vele-
cenjeni prijatelj in tovariš! Dovolj, da Ti
v imenu kluba narodnonaprednih občin-
skih svetovalcev, kakor tudi v lastnem
sporočam ob priliki Tvoje šestdesetletnice
najiskrenejše čestitke.

Poleg vsega drugega vzornega na-
rodnega in stanovskega delovanja, katero
sta po zaslugi ocenila »Učiteljski Tovariš«
in »Slovenski Narod«, spominjati se mo-
ramo danes hvaležno tudi Tvojega dvaj-
setletnega sodelovanja pri mestni občini,
ki je rodilo obilo blagodejnega sadu. Vsi
bivši in sedanja tovariši so spoznali Tvoj
kremen-značaj, Tvoje globoko stanov-
sko znanje in Tvojo vzorno in požrtvo-
valno marljivost.

Zategadelj pridružujemo se danes
tudi mi Tvojim številnim čestilcem z
iskreno željo, da nam ostaneš zvest še
dolgo vrsto let. Bog Te živi!

Za klub narodno-naprednih občin-
skih svetovalcev

načelnik:

dr. K. Triller.

Prijatelj E. Gangl mi piše: Dragi
prijatelj! V »Učit. Tovarišu« sem Ti k
Tvoji rojstveni šestdesetletnici čestital
kot urednik, danes pa Ti želim kot pri-
jatelj k Tvojemu rojstvenemu jubileju
vsega dobrega v zvrhani meri — Tebi
in Tvojim dragim! Z vso ljubeznijo si se
oklepal svojega stanu in našega šolstva,
in samo ta ljubezen je mogla roditi toliko
lepih sadov, zakaj vsako dejanje brez
ljubezni je mrtvo in ima kvečjemu le hip-
ne uspehe. Kar je pa Tvoja ljubezen, go-
jena od značajne stanovske zavednosti
rodila, to ostane do konca dni!

Veseli me, da sem bil v mnogoterem
slučaju Tvoj sotrudnik, zlasti mi je milo,
da sem iz Tvojih rok prejel »U. T.«, na-
daljujoč započeto delo, ki je v ugledu in
veljavi visoko dvignilo naš stan. Kje in
kaj bi bili brez svojega glasila?!

Tvoje dolgoletno delo, venčano že
sedaj s prelepimi uspehi, pa bo rodilo bo-
gate sadove šele zamancem, ki bodo
uverjeni, da si gledal vedno v bodočnost
ter imel pred očmi našo skupnost in veli-
čino stanu in šolstva. Iz teh dveh pravi-
rov kulture se rodi našemu narodu in do-
movini sijajna doba samozvesti, moči,
velikosti in blaginje — kakor jo hoče na-
šemu stanu in šolstvu zagotoviti Tvoje
delo in delo vseh onih, ki hodijo s Teboj
isto pot pravega narodnega učitelja!

Vem, da hočeš delati v istem smislu
in pravcu vse dotlej, dokler ne bodo iz-
črpane vse moči. Kadar se pa to zgodi,
ne bo žalostne misli v srcu, da ni niko-
gar, ki bi ne nadaljeval dela. Saj je delo
vzgojilo mlade in mlajše sile, ki jih je